

Шановний читачу, я пропоную вам нотатки, які описують визначний період мого життя. Вірю, що в моєму викладі ці записи виявляться не лише цікавими, а й, певною мірою, корисними та повчальними. Сподіваючись на *це*, я їх, власне, й укладав, і *тому* змушений перепросити, що зневажив ті делікатні і благочестиві обмеження, які здебільшого й утримують нас від публічної демонстрації власних помилок та недоліків. Ніщо насправді так сильно не обурює почуття англійців, як істота, що виставляє напоказ свої моральні виразки й шрами, зриваючи ті «покрови пристойності», в які їх могли загорнути час або потакання людській слабкості. Тож здебільшого *наші* зізнання (а це зізнання мимовільні й не призначені для судового розгляду) ми чуємо від жінок із сумнівною репутацією, авантюристів або шахраїв; за будь-якими ж схожими проявами добровільного самоприниження осіб, яких можна зарахувати до гідних і поважних кіл суспільства, ми змушені звертатися до французької літератури або ж до тієї частини

німецької літератури, що заплямована фальшивою та зіпсутою чуттєвістю французів. Я відчуваю все це настільки гостро і так глибоко переймаюся тим, чи мені самому не докорятимуть такою схильністю, що уже протягом багатьох місяців вагаюся, чи доцільно виставляти ту або іншу частину моєї розповіді на публічний розгляд ще до своєї смерті (після чого з багатьох причин усе це так чи інакше буде видано); та врешті-решт, ретельно розглянувши всі «за» і «проти», я на це зважився.

Провина і злидні, звичайно, уникають уваги загалу: вони схильні до відлюдництва й усамітнення; і навіть шукаючи собі могилу, часом відмежуються від решти населення цвинтаря, немовби заперечуючи свою приналежність до великого людського роду і прагнучи (як зворушливо висловився містер Вордсворт)

... смиренно

Нести спокуту в самоті¹.

1 Вільям Вордсворт, «Біла лань Рилстоуна» (1815). Тут і далі всі поетичні переклади належать Ґєнику Белякову, якщо не зазначено інше. Подальші примітки перекладача подаються без зазначення. Усі примітки автора позначені як «прим. автора». У підготовці приміток частково використано матеріали української версії «Вікіпедії», за що висловлюємо її авторам щире подяку.

Зрештою, ми всі зацікавлені в тому, щоб так воно й лишалося, і я б у жодному разі не зважився виказувати неповагу до таких цілющих почуттів і ані вчинком, ані словом не сприяв би їхньому послабленню. Утім, оскільки, з одного боку, моє самозвинувачення не є визнанням провини, то, з іншого, існує імовірність того, що користь, яку мала б решта людей від записів досвіду, отриманого такою високою ціною, могла б із надлишком компенсувати будь-яку наругу над згаданим вище почуттям і виправдати порушення загального правила, навіть якби воно таким і було. Слабкодухність та стражденність не обов'язково свідчать про наявність провини. Вони підступають або відступають від тіней темного альянсу пропорційно до ймовірних мотивів і намірів кривдника, а також відвертого чи неявного виправдання заподіяної кривди; пропорційно до того, наскільки сильною від самого початку виявилася спокуса і наскільки щирим, у діях чи докладених зусиллях, був опір заподіянню кривди, який чинили до останку. Що ж стосується мене, то, не нехтуючи істиною й скромністю, я можу стверджувати, що загалом моє життя було життям філософа: від народження я був істотою інтелектуальною, і мої прагнення та задоволення також завжди

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

були, ще від часів мого школярства, в найвищому сенсі інтелектуальними. Якщо вживання опіуму вважати чуттєвою насолодою, а я змушений визнати, що поглинав його дозами, досі *не зареєстрованими*¹ за жодною іншою людиною, то не менш правдивим є й те, що я ледь не з релігійним запалом боровся з цим захопливим поневоленням, врешті-решт спромігшись на те, чого я ще ніколи не чув про будь-яку людину — зумів майже до останніх ланок розплутати той проклятий ланцюг, який скував мою свободу. Таку перемогу над самим собою можна небезпідставно вважати гідним відшкодуванням за потурання власним бажанням, яким би воно не було і якої б глибини не сягало. Не буду наполягати, що в моєму випадку приборкання власних бажань було беззастережним, бо ж згадане вище потурання не до кінця звільнилось від казуїстичних сумнівів — і якщо йшлося про дії, метою яких було просте полегшення болю, і в тому разі, коли мета полягала в досягненні задоволення.

1 Я кажу «досі не зареєстрованих», бо наразі існує один прославлений чоловік, який, якщо є правдою все, що про нього кажуть, вжив набагато більше, ніж я. — Прим. автора.

Отже, провини я не визнаю; а якби й визнав, цілком імовірно, що все одно вдався б до такого акту сповіді, усвідомлюючи важливість послуги, яку у такий спосіб роблю всій верстві пожирачів опіуму. Однак хто ж вони? Перепрошую, читачу, втім, це справді досить численний клас. У цьому я пересвідчився кілька років тому, підраховуючи кількість його представників серед одного невеличкого прошарку англійського суспільства (прошарку людей високого становища, відомих своїми талантами), яких я особисто або опосередковано знав як любителів опіуму. Наприклад таких, як красномовний і великодушний —; покійний декан —; лорд —; філософ, містер —; покійний заступник державного секретаря (котрий описав мені відчуття, які вперше змусили його вдатися до вживання опіуму, тими ж словами, що й декан —, а саме «що відчував, неначе стінки його шлунку гризуть і роздирають щури») містер —; та багато інших не менш відомих осіб, перераховування яких викликало б у читача нудьгу. Тож якщо лише в такому відносно вузькому прошарку налічується стільки прикладів (і *це* — згідно з інформацією, яка відома одній-єдиній зацікавленій особі), то цілком логічно припустити, що серед решти населення